

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ, СТВОРЕННЯ
ТА ДІЯЛЬНОСТІ СПІЛЬНИХ СЛІДЧИХ ГРУП В УКРАЇНІ****ADMINISTRATIVE AND LEGAL ASPECTS OF JOINT INVESTIGATION TEAM'S
DEFINITION, ESTABLISHMENT AND ACTIVITY****Красноборова М.П., здобувач
кафедри адміністративного права***Інститут права імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом*

У статті проаналізовано основні положення адміністративно-правового підходу до визначення та забезпечення діяльності спільних слідчих груп у рамках міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

В історії безпосередньо національної правової системи поняття спільних слідчих груп виникло відносно недавно та передбачено Кримінальним процесуальним кодексом України у 2012 року, стаття 571 якого регламентує створення і діяльність спільних слідчих груп.

При цьому передумови для створення українськими компетентними органами спільних слідчих груп з'явилися після ратифікації Україною таких конвенцій Організації Об'єднаних Націй, як Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року, Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року.

Водночас, перша спільна слідча група, до складу якої увійшли представники органів прокуратури та правоохоронних органів України, а також правоохоронці інших держав, була створена лише у 2014 році.

Ураховуючи викладене, актуальним є дослідження регламентування цього інструменту міжнародної співпраці у законодавстві України, насамперед у контексті розгляду відповідних положень міжнародних договорів України та законів України.

У статті висвітлено існуючі визначення поняття спільної слідчої групи, як окремої форми міжнародно-правового співробітництва під час кримінального провадження, зазначено його основні компоненти: міжнародний компонент, формальна угода, спільне розслідування, компонент часу та специфічні кримінальні правопорушення.

Окреслено існуючі норми та прогалини у питаннях адміністративного регулювання процедур, пов'язаних із укладенням угоди про створення спільної слідчої групи, діяльності спільної слідчої групи, ролі та функцій її керівника.

Ключові слова: спільні слідчі групи, міжнародне співробітництво під час кримінального провадження, спільні розслідування.

The article analyzes the main provisions of the administrative and legal approach to defining and ensuring the activities of joint investigation teams within the international cooperation in criminal matters.

In the history of the national legal system itself, the concept of joint investigation teams has emerged relatively recently and is provided for by the Criminal Procedure Code of Ukraine in 2012, Article 571 of which regulates the establishment and operation of joint investigation teams.

At the same time, the preconditions for the establishment of joint investigation teams by the Ukrainian competent authorities emerged after Ukraine ratified such United Nations conventions as the UN Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances of December 20, 1988, the UN Convention against Transnational Organized Crime of November 15, 2000, the UN Convention against Corruption of October 31, 2003.

At the same time, the first joint investigative group, which included representatives of the prosecutor's office and law enforcement agencies of Ukraine, as well as law enforcement officers from other countries, was established only in 2014.

Given the above, it is important to analyze the regulation of this instrument of international cooperation in the Ukrainian legislation, primarily in the context of the relevant provisions of international treaties of Ukraine and the laws of Ukraine.

The article highlights the existing definitions of the concept of a joint investigation team as a special form of international legal cooperation in criminal matters, its main components: international component, formal agreement, joint investigation, time component and specific criminal offenses.

The existing norms and gaps concerning the issues of administrative regulation of the procedures related to the agreement on the establishment of a joint investigation team, the activities of the joint investigation team, the role and functions of its leader are outlined.

Key words: joint investigation teams, international treaties, international cooperation in criminal matters, JIT.

Одним із стратегічних завдань розвитку державності в Україні є здійснення реформи кримінальної юстиції з метою забезпечення верховенства права, захисту прав і свобод людини і громадянина, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінального провадження і судового розгляду.

Зазначене кореспондується із євроінтеграційним вектором зовнішньої політики нашої держави. Так, Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, передбачено низку зобов'язань України, спрямованих насамперед на боротьбу з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму, незаконним обігом наркотичних засобів, прекурсорів та психотропних речовин, злочинністю та корупцією, а також удосконалення співробітництва з вказаних питань, зокрема співробітництва у цивільних та кримінальних справах.

З метою удосконалення та прискорення взаємодії під час кримінального провадження між правоохоронними та судовими органами розроблено механізм діяльності спільних слідчих груп (далі – ССГ), який наразі перед-

бачений низкою міжнародних багатосторонніх договорів та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Основоположними нормами стосовно діяльності спільних слідчих груп під час кримінального провадження в законодавстві України є положення міжнародних договорів України та Кримінального процесуального кодексу України.

Відповідно до статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Таким чином, слушним буде зазначити, що створення українськими компетентними органами спільних слідчих груп стало можливим, зокрема, після ратифікації Україною таких конвенцій Організації Об'єднаних Націй, як Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року (далі – UNTOC), Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року (далі – UNCAC).

Саме ці міжнародні договори надають державам-учасникам правові підстави для створення спільних слідчих груп для розслідування транскордонних злочинів із забезпеченням повного дотримання суверенітету держави, на території якої проводяться спільні слідчі дії.

При цьому статтею 19 UNTOC не лише передбачено проведення спільних розслідувань, а й визначено адміністративно-правові аспекти такої діяльності, а саме «укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей, в силу яких у зв'язку зі справами, що є предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в одній або декількох державах, заінтересовані компетентні органи можуть створювати органи з проведення спільних розслідувань.»

Аналогічно необхідність укладання двосторонніх і багатосторонніх договорів і досягнення домовленостей, на підставі яких у зв'язку зі справами, що є предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в одній чи кількох державах компетентні органи можуть створювати спільні слідчі групи передбачена статтею 49 UNCAC.

Таким чином зазначеними міжнародними договорами визначено, що основою для створення спільної слідчої групи є угода чи договір, укладений компетентними органами зацікавлених держав.

У той же час, в Україні практика застосування інструменту спільних слідчих груп була розпочата після ратифікації нашою державою Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року.

Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року був покликаний удосконалити положення «материнської» Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року та запровадити нові прогресивні механізми, з метою спростити та пришвидшити отримання міжнародно-правової допомоги.

Статтею 20 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року передбачено, що за взаємною згодою компетентні органи двох чи більше Сторін можуть створити спільну слідчу групу з конкретною метою й на обмежений період, який може бути продовжений за взаємною згодою, для проведення кримінальних розслідувань на території однієї чи більше Сторін, що створили групу.[4]

З огляду на універсальність даного положення, держави-учасниці Ради Європи, які ратифікували даний Протокол, спираються саме на нього як на основу для створення спільних слідчих груп. Зокрема, Україна внесла відповідні положення до Кримінального процесуального кодексу України у статті 571 після ратифікації Протоколу у 2011 році.

З урахуванням викладеного, доцільно дослідити визначення поняття спільної слідчої групи, а також встановити її місце в структурі механізмів міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

Зокрема практичний посібник, розроблений Мережею національних експертів з питань спільних слідчих груп ЄС пропонує визначення, що спільна слідча група – це інструмент міжнародного співробітництва, заснований на підставі угоди між компетентними органами - як судовими (суддями, прокурорами, слідчими суддями ...), так і правоохоронними органами - двох або більше держав, які утворені на обмежений термін та з певною метою для проведення кримінальних розслідувань в одній або декількох задіяних державах.[8]

Відповідно до Рекомендацій та Модельної угоди, розробленої комітетом експертів Ради Європи (PC-OC), спільна слідча група – це міжнародна група, утворена

за взаємною згодою компетентними органами двох або більше сторін для проведення кримінальних розслідувань в одній або декількох сторонах, які створюють групу, з певною метою та на обмежений період часу. ССГ – це ефективний інструмент судової співпраці у кримінальних справах з транскордонним значенням, коли держава, яка розслідує кримінальні правопорушення, зокрема особливо найбільш серйозних форм злочинності, може отримати переваги від участі органів влади інших держав, пов'язаних із розслідуваними злочинами, або у інших випадках, коли координація є корисною.[9]

Буссер відзначає, що спільні слідчі групи є «формою судової співпраці у кримінальних справах».[10, с.141]

Посібник по спільним слідчим групам з питань боротьби із організованою злочинністю і корупцією, посилення мережі прокурорів пропонує визначення, що спільна слідча група – це слідча група, утворена на визначений період часу, на підставі угоди між двома чи більше державами чи іншими компетентними органами для розслідування певних видів кримінальних правопорушень. З вказаного визначення ССГ виділяються п'ять основних компонентів: міжнародний компонент, формальна угода, спільне розслідування, компонент часу та специфічні кримінальні правопорушення.[11]

Стаття 571 Кримінального процесуального кодексу України визначає, що для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або якщо порушуються інтереси цих держав, можуть створюватися спільні слідчі групи.[5]

Кодекс також регламентує, що Офіс Генерального прокурора розглядає і вирішує питання про створення спільних слідчих груп за запитом слідчого органу досудового розслідування України, прокурора України та компетентних органів іноземних держав. Це положення закону відповідає заяві України до статті 20 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року.[6]

При цьому законодавцем не визначено посадову особу, яка уповноважена приймати рішення щодо створення спільних слідчих груп, укладення відповідної угоди тощо.

За таких обставин, вбачається за доречно керуватись положеннями статті 9 Закону України «Про прокуратуру», згідно з якою Генеральний прокурор представляє прокуратуру у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, особами, підприємствами, установами та організаціями, а також прокуратурами інших держав та міжнародними організаціями.[7]

Іншим важливим адміністративно-правовим аспектом діяльності спільних слідчих груп є керівництво діяльністю такої групи, яке відповідно до усталеної практики здійснюється керівниками спільної слідчої групи від кожної держави-учасниці.

Відповідно до частини 3 статті 571 Кримінального процесуального кодексу України члени спільної слідчої групи безпосередньо взаємодіють між собою, узгоджують основні напрями досудового розслідування, проведення процесуальних дій, обмінюються отриманою інформацією. Координацію їх діяльності здійснює ініціатор створення спільної слідчої групи або один з її членів. Питання про створення спільної слідчої групи ініціюється за запитом слідчого органу досудового розслідування України, прокурора України та компетентних органів іноземних держав.

Відповідно до пункту 4 частини 1 статті 36 Кримінального процесуального кодексу України прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, уповноважений доручати слідчому органу досудового розслідування проведення у встановлений

прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках - особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному Кодексом.[5]

З огляду на викладене вбачається, що саме прокурор (старший групи прокурорів), який здійснює процесуальне керівництво у відповідному кримінальному провадженні повинен бути визначений як керівник спільної слідчої групи від України та здійснювати керівництво діяльністю такої групи на території України.

Таким чином, на теперішній час у законодавстві України наявна достатня нормативно-правова база для утворення спільних слідчих груп, зокрема у розслідуваннях щодо організованих злочинних груп, корупції, а також із державами-членами ЄС та Ради Європи.

При цьому слід відзначити про наявні адміністративно-правові аспекти діяльності спільних слідчих груп у рамках міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, де на практиці має місце дискреція і які потребують додаткового регламентування, наприклад у підзаконних нормативних актах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин: Конвенція ООН від 20.12.1988. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096 (дата звернення: 09.10.2019).
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: Конвенція ООН від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 25.09.2019).
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: Конвенція ООН від 15.11.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789 (дата звернення: 07.10.2019).
4. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах: Протокол Ради Європи від 08.11.2001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518 (дата звернення: 23.11.2019).
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 19.05.2020).
6. Про ратифікацію Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах: Закон України від 01.06.2011 № 3449-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3449-17> (дата звернення: 23.11.2019).
7. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 21.05.2020).
8. Joint Investigation Teams Practical Guide, Council of the European Union, No. prev. doc.: 11501/16. URL: <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITs%20framework/JITs%20Practical%20Guide/JIT-GUIDE-2017-EN.pdf> (дата звернення: 23.11.2019).
9. Guidelines and model agreement on JIT. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?docuementId=09000016806a3dfc> (дата звернення: 23.11.2019).
10. C. Rijken and G. Vermeulen (Eds.), Joint Investigation Teams in the European Union ©2006, T M C Asser press, The Hague, The Netherlands and the Authors, 248 p.
11. Handbook on Joint Investigation Teams, "IPA 2010 – Fight against organized crime and corruption: Strengthening the Prosecutors' Network". URL: <https://wb-iisg.com/docs/handbook-on-joint-investigation-teams>. (дата звернення: 23.11.2019).